

РЕПУБЛИКА СРБИЈА - МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА

- за министра, г. Сенишу Малог –

Поштовани,

пројекти најављени од стране тог Министарства да се у нашој земљи, у Београду, у оквиру међународне изложбе **EXPO 2027** изграде АКВАРИЈУМ и ДЕЛФИНАРИЈУМ, ма како на први поглед делују атрактивно, апсолутно су неприхватљиви и неодрживи: оваква места не само да су забрањена позитивним правом Републике Србије, већ су недопустива из етичких разлога, јер су то места неописиве патње и умирања осећајних бића, сурово отргнутих из свог природног окружења.

За јавност се ови пројекти правдају наводним доприносом туристичкој понуди Београда и „едукативним“ карактером, док се за делфинаријум истиче и наводна терапевтска улога за децу са аутизмом. Међутим, ниједан од ових аргумената не издржава озбиљну стручну, научну и правну анализу.

1. Тврдње да ће акваријум и делфинаријум значајно допринети туристичкој понуди Београда су паушалне и непоткрепљене. Није познато да ли је урађена било каква релевантна студија исплативости, иако је познато да су изградња и свакодневно одржавање оваквих објеката, набавка и нега животиња изузетно скупи и технички захтевни.¹ Управо из тих разлога не граде их многе државе, чак и оне у којима формално нису забрањени. Тако је, на пример, у Великој Британији последњи делфинаријум затворен пре више од двадесет година. Треба имати у виду да профитабилност ових места свуда у свету нагло опада, јер све већи број људи има свест да су ово места мучења животиња и одбија да их посећује.²
2. Наводи о терапијама са делфинима су научно неутемељени. Досадашња истраживања показују позитивне ефекте контакта деце са аутизмом са псима и коњима, као и општу корист од присуства кућних љубимаца. Са друге стране, терапија са делфинима је и даље у експерименталној фази и не постоје поуздани научни докази о њеној ефикасности.³ Осим тога, контакт људи, нарочито деце, са делфинима носи реалне ризике – од физичких повреда до преношења инфекција у оба смера. Посебно је спорно питање доступности: за колико би деце у Србији оваква терапија уопште била доступна и оправдана, када је много рационалније улагати у развој терапије уз помоћ паса, која је доказано ефикасна, безбедна и доступна деци у њиховој локалној заједници.
3. Без обзира на величину објекта, држање делфина, других морских сисара и риба у заточеништву представља тежак облик угрожавања њихове добробити. Већина ових животиња се сурово издваја из њиховог природног окружења, транспортује на огромне удаљености у веома стресним условима (које велики број животиња, чак близу 30%, не

преживи), а затим проводи живот у простору који је незнатан делић у односу на њихово природно станиште (чак и у највећим објектима то је само један милионити део).

Делфини су једна од најинтелигентнијих врста на планети, самосвесна, емотивна и веома емпатична бића, која живе у заједницама, са сложеним и софистицираним друштвеним интеракцијама. У природи дневно прелазе десетине, стотине, па и хиљаде километара. У заточеништву, када су лишени слободе, пространства, контакта са својом групом, код њих долази до тешког стреса, физичких и психичких поремећаја, неприродних облика понашања, драстично скраћеног животног века (10-20 година, уместо 40-50 у природи) и високе стопе смртности. Колико им тешко пада заробљеништво говори податак да је, и поред велике смртности услед инфекција, један од главних разлога смрти делфина у заточеништву самоубиство. На исти начин, боравак у акваријумима кардинално угрожава добробит и свих осталих морских сисара, а такође и риба, за које су истраживања показала да имају много сложенији емотивни и социјални живот него што се до скоро сматрало, и да могу да осећају стрес, страх и бол.

4. Све већи број држава је препознао да су делфинаријуми и слични објекти неспојиви са савременим стандардима заштите животиња и етичким односом према животињама. Потпуну или делимичну забрану држања делфина и других морских сисара увеле су, између осталих, Канада, Чиле, Коста Рика, Француска, Белгија, Швајцарска и Хрватска, као и поједине савезне државе САД (Калифорнија, Њујорк). Индија је забранила коришћење делфина у представама, док је Мексико забрану проширио и на терапеутске и истраживачке сврхе.
5. Парадоксално је да се у Републици Србији разматра изградња делфинаријума, иако је оваква пракса изричито забрањена законом. Према члану 7. став 1. тачка 35) Закона о добробити животиња, забрањено је држање, репродукција и коришћење дивљих животиња ради излагања у циркусима, приредбама, изложбама и сличним манифестацијама. Ова забрана је једна од основних цивилизацијских тековина које смо освојили и која ничим не сме да буде доведена у питање.

Ако је идеја да се повећа туристичка понуда главног града садржајима које пружају акваријуми и делфинаријуми, могу се осмислити други начини, без присуства и мучења животиња и притом - у складу са прописима и са много мањим и једнократним улагањем. Нпр. сале са снимцима подводног света где би се животиње могле видети у природној величини, уз пропратне садржаје који ће имати едукативни карактер. Овакав приступ могао би да буде јединствено решење, које би служило као модел и за друге земље, а истовремено би се, као својеврсна иновација, уклопило у садржај презентације Републике Србије на изложби ЕХРО.

Као најразвијенија врста на Земљи, људи имају одговорност за сва остала бића на планети, одговорност да их заштитимо и помажемо. Супротним понашањем – поробљавањем животиња и претварањем у пуки предмет забаве, не деградирамо само њих, већ и сопствену врсту. Животиње које живе у дивљини су бића која имају пуно право на слободан

живот у свом природном окружењу. Њихово хватање и поробљавање је окрутно, нехумано и неморално.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА СЕ ИЗРИЧИТО ПРОТИВИМО ИЗГРАДЊИ АКВАРИЈУМА И ДЕЛФИНАРИЈУМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И ЗАХТЕВАМО ОД ТОГ МИНИСТАРСТВА, КАО ИНВЕСТИТОРА, ДА ОД ОВИХ ПРОЈЕКТА ОДУСТАНЕ И ДА О ТОМЕ ОБАВЕСТИ ЈАВНОСТ.

26. јануар 2026. године

Са поштовањем,

Удружење Слобода за животиње, Београд, Љиљана Гледић-Филиповић
Удружење за заштиту животиња и развој грађанске свести Феникс, Београд, Милица Ранковић
Солидарно за животиње и природу, Београд, Александра Дудић
Нада за животиње Риска, Београд, Миља Кривокућа
Друштво за заштиту животиња Спаске, Краљево, Данијела Јовић
Удружење за заштиту животиња Пазовачке шапице, Нова Пазова, Славица Микић
Удружење за заштиту животиња Чарна, Ваљево, Марија Јовановић
Европска иницијатива 17, Београд, Ивона Атанасијевић Стошић
Удружење за помоћ животињама „Новосадске шапице“, Нови Сад, Александра Грубор
Удружење за заштиту животиња „Шапе Смедерева“, Смедерево, Милан Теофиловић
Организација за права и заштиту животиња Добробит, Лебане, Горан Момчиловић
Удружење Заштита животиња АПС, Ниш, Петровић Анита
Удружење Борске шапе, Бор, Ивана Милићевић
Удружење за заштиту животиња „Хумано друштво Обреновца“, Горан Самарџић
Организација за права и заштиту животиња ОРПАК, Крушевац, Лела Буцек
Удружење за заштиту животиња и природе Леси, Бач, Плавна, Милица Есеш
Удружење „ЗОО Планет“ Ниш, Душан Стојановић
Удружење „Бруни“ Ниш, Ана Крстић
Удружење за бригу и заштиту животиња тимочке крајине АУРА, Далибор Алексић

¹ Чак и у много богатијим државама, као што је САД, постоје велики проблеми са одржавањем делфинаријума - чак и у „најбољим“ објектима откривено је озбиљно кршење ветеринарских стандарда, што доводи до болести, повреда и велике смртности животиња.

² Када дође до затварања акваријума, судбина зарољених животиња је још страшнија – тако нпр. највећи акваријум у Канади (Marineland), у коме је само у задњих пет година угинуло 20 китова, после банкротства најављује да ће поубијати све своје делфине, китове белуге, морске лавове и фоке, јер није успео да за њих нађе други смештај.

³ <https://www.psihocentrala.com/zivotne-teme/deca-adolescenti-i-roditeljstvo/terapija-uz-pomoc-zivotinja-pat-pet-assisted-therapy/>